

LITTERATUR

”... man måste förbli

Ung författare vill ge nyanserad bild av Afghanistan

Waheed Warasta, 29, är en afghansk poet och samhällskritiker som hoppas att författare och journalister vågar ta sitt ”särskilda ansvar” för landets återuppbyggnad efter 25 år av krig. Samtidigt är han som frontfigur för *Open Media Fund for Afghanistan* väl medveten om det höga pris en frispråkig kritiker kan komma att betala i dagens Afghanistan, knappt fyra år efter att talibanregimen störtats.

TEXT & BILD: NATASHA BRIEGER

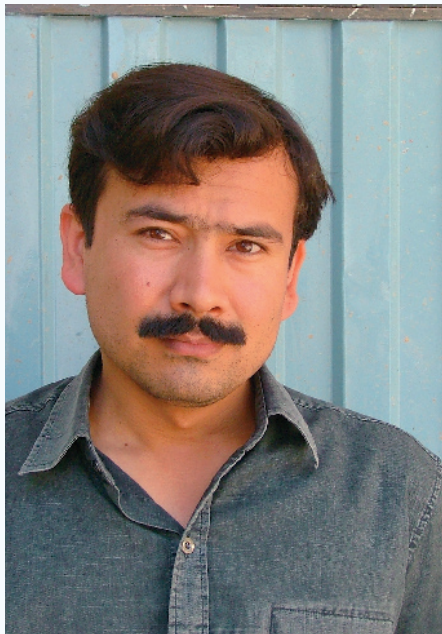
– Det har skett en fragmentering eller uppsplittring av makten, vilket kan inge en illusion av frihet, säger Warasta.

Han hänvisar till den svaga centralregeringen under president Karzai, krigsherrar som regerar i provinserna och utländskt inflytande i form av biståndspengar, fredsstyrkor och militära insatser för att få fatt terrorister som tros ha sökt skydd i landets bergiga och svårtillgängliga terräng.

► **Menar du att det ännu inte finns någon yttrandefrihet i Afghanistan?**

– Det är klart att framsteg har gjorts om man jämför med talibanåren (1996-2001) – då kvinnor knappt fick gå utanför dörren och ett leende räckte för att bryta mot regimen dekret.

Han pekar på den uppsjö av nya tidningar och tidsskrifter som finns framförallt i huvudstaden Kabul och nya radiostationer och tv-kanaler som lanseras i takt med biståndssatsningar och diverse privata sponsorer som får upp ögonen för mediernas makt. Samtidigt menar han att få i dag vågar utmana politiker eller militära och religiösa ledare.

Waheed Warasta hoppas att författare och journalister vågar ta sitt ansvar nu när Afghanistan, i och med parlamentsvalet, förhoppningsvis går mot ljusare tider efter 25 års krig.

► **Vilken roll tycker du att författare och journalister bör ha i samhället?**

– En sann intellektuell bör alltid vara en ”samarbetsvillig opposent” till regeringen, alltid ifrågasätta. Man kan välja att kämpa för ett systemskifte men man måste förbli kritisk, aldrig ansluta sig till makthavarna.

Själv vill han genom sitt arbete bidra till en mer nyanserad bild av Afghanistan och visa sådant som inte ryms i den stereotypa föreställning som funnits i väst sedan 2001 – där Afghanistan framstår som ett land av terrorister och burkor.

Warasta talar om att lyfta fram de litterära skatter som finns i regionen: klassikerna Hafez och Rumi och kvinnliga poeter som Forough Farrokhzad och den samtida Simin Behbehani i grannlandet Iran. Inte bara för att visa omvärlden utan främst för att afghanerna själva ska uppskatta sitt kulturella arv. Det är

viktigt för landets identitet och framtid.

► **Hur farligt är det att vara öppet kritisk mot regimen i dag?**

– Frispråkiga intellektuella har alltid tagit risker. Många har under åren dött i fängelse eller begravts levande för att de vågat säga vad de tycker.

Än i dag finns det exempel på journalister som råkar illa ut. Warastas egen bror, journalisten Abdul Samay Hamed, attackerades och hotades till livet 2002 sedan han publicerat kritiska artiklar om krigsherrarnas makt. År 2003 mottog han ett pris från New York-baserade *Committee to Protect Journalists* (CPJ). Sedan dess har flera journalister hotats eller tvingats i landsflykt. Senast i maj mördades en ung kvinnlig programledare för ett populärt tv-program i Kabul, troligen för att hon trotsade konventionerna om hur en afghansk kvinna bör vara.

kritisk”

Medan den nuvarande regeringen har visat viss respekt för yttrandefriheten påpekar Warasta att det är absolut tabu att kritisera islam eller på annat sätt vanära religionen.

– Jag tror att man kan framföra åsikter och kritik på många olika sätt. Det handlar inte om att vara feg utan om att anpassa sitt språk för den publik man vill nå med sitt budskap, att välja ord och begrepp som människor förstår. Man kan till exempel förespråka förändring och mänskliga rättigheter med hjälp av islam och på så sätt visa att religionen kan spela en mycket positiv roll.

Waheed Warasta tror att det tar tid för ett samhälle som Afghanistan att förändras på djupet. Talibanernas extremt konservativa samhälls- och kvinnosyn lever kvar bland stora delar av befolkningen. Över 70 procent är analfabeter och på landsbygden kan bara en av tio kvinnor kan läsa och skriva.

– Ibland känner jag mig fruktansvärt ensam i det här landet, säger Waheed och ler mot sin nyfödda dotter Nirvana. Hans hustru Khalida, själv prisad poet och redaktör för en kvinnotidning, valde namnet som betyder ”den högsta insikten”. Det finns nog ingen annan afghansk flicka som heter så. ”Vi ser det som ett symboliskt budskap till nästa generation.” ■

Waheed Warasta diskuterar framsteg och hinder för yttrandefriheten i Afghanistan på Internationella torgets Stora scen på Bokmässan i Göteborg (torsdag kl 16.30) och fredag kl 11 på Lilla scenen.

Natasha Brieger är projektledare på SAK. Hon har tidigare under två och ett halv år arbetat som informatör vid platskontoret i kabul.

